

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

30 päivänä marraskuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Direktiivi 1999/70/EY – Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemä määräaikaista työtä koskeva puitesopimus – 4 lauseke – Julkinen sektori – Opettajat – Määräaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijöiden ottaminen julkishallinnon palvelukseen todistuksiin perustuvalla palvelukseenottomenettelyllä – Palvelusajan määrittäminen

Asiassa C-270/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunale ordinario di Ravenna (Ravennan alioikeus, Italia) on esittänyt 21.4.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.4.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

G.D.,

A.R. ja

C.M.

vastaan

Ministero dell’Istruzione ja

Istituto nazionale della previdenza socialen (INPS)

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit T. von Danwitz (esittelevä tuomari), P. G. Xuereb, A. Kumin ja I. Ziemele,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

- G.D., A.R. ja C.M., edustajanaan D. Naso, avvocato,
 - Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan L. Fiandaca ja F. Sclafani, avvocati dello Stato,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään D. Recchia ja N. Ruiz García,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
- on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 4 lausekkeen tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty oikeusriidassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä G.D., A.R ja C.M. (jäljempänä pääasian kantajat) ja toisaalta Ministero dell'Istruzione (opetusministeriö, Italia) ja Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS) (kansallinen sosiaalivakuutuslaitos (INPS), Italia) ja jossa on kyse pääasian kantajien palvelusajan määrittämisestä ajankohtana, jona tämä ministeriö on vakinaistanut heidän työsuhteensa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 1999/70 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”[A]llekirjoittaneet osapuolet ovat toivoneet saavansa aikaan määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen, jossa esitetään määräaikaisiin työsopimuksiin ja työsuhteisiin liittyvät yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset; ne ovat osoittaneet halunsa syrjimättömyysperiaatteen soveltamisen takaamalla parantaa määräaikaisen työn laatua ja laatia puitteet peräkkäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytön ehkäisemiseksi.”
- 4 Puitesopimuksen johdanto-osan kolmannessa kohdassa todetaan seuraavaa:
”Tässä sopimuksessa esitetään määräaikaiseen työsuhteeseen liittyvät yleiset periaatteet ja vähimmäisvaatimukset ja tunnustetaan, että niiden yksityiskohtaisessa soveltamisessa on otettava huomioon erityiset kansalliset, alakohtaiset ja kausiluontoiset tilanteet. Sopimus kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan ja että määräaikaisia työsopimuksia käytetään sekä työnantajien että työntekijöiden kannalta hyväksyttävältä pohjalta.”

5 Puitesopimuksen 1 lausekkeessa määrätään seuraavaa:

”Tämän puitesopimuksen tarkoituksena on

- a) parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen;
- b) laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä.”

6 Puitesopimuksen 2 lausekkeessa määrätään seuraavaa:

- ”1. Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.
2. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet voivat päättää, että sopimusta ei sovelleta
 - a) ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvään työharjoittelusuhteeseen ja oppisopimusjärjestelyihin;
 - b) työsopimuksiin ja työsuhteisiin, jotka on tehty valtion tai valtion tukeman erityisen ammatillisen koulutus- tai uudelleen koulutusohjelman taikka työelämään siirtymistä koskevan ohjelman puitteissa.”

7 Puitesopimuksen 3 lausekkeen sanamuoto on seuraava:

- ”1. Tässä sopimuksessa ”määräaikaisella työntekijällä” tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päättymisen määräytyy perustelluin syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella.
2. Tässä sopimuksessa ’vastaavalla vakituisella työntekijällä’ tarkoitetaan työntekijää, jolla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus tai työsuhde ja joka työskentelee samassa työpaikassa ja samassa tai samanlaisessa työssä tai tehtävässä, ottaen huomioon pätevyys ja ammattitaito. Milloin samassa työpaikassa ei ole vastaavaa vakituista työntekijää, vertailu on tehtävä suhteessa sovellettavaan työehtosopimukseen tai jos sellaista ei ole, vertailu tehdään kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaisesti.”

8 Puitesopimuksen 4 lausekkeessa määrätään seuraavaa:

- ”1. Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä.
2. Silloin kun se on tarkoituksenmukaista, sovelletaan pro rata temporis -periaatetta.
3. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittelevät tämän lausekkeen soveltamistavat ottaen huomioon yhteisön lainsäädännön sekä kansallisen lainsäädännön, työehtosopimukset ja käytännön.

4. Erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten on oltava määräaikaisille samat kuin vakituisille työntekijöille, ellei eri pituisen palvelusajan vaatimiselle ole asiallisia syitä.”

Italian oikeus

- 9 Kouluhenkilöstöä koskevaan 9.6.1988 tehtyyn sopimukseen perustuvista säännöistä 23.8.1988 annetun tasavallan presidentin asetuksen nro 399 (decreto del Presidente della Repubblica n. 399, Norme risultanti dalla disciplina prevista dall'accordo per il triennio 1988-1990 del 9 giugno 1988 relativo al personale del comparto scuola, GURI nro 213, 10.9.1988, Supplemento ordinario nro 85; jäljempänä presidentin asetus nro 399/1988), 4 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Yliopistotutkinnon suorittaneiden korkeamman toisen asteen oppilaitosten opettajien 16:nneen, hallintokoordinaattoreiden, esi-, ala- ja keskikoulun opettajien ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden korkeamman toisen asteen oppilaitosten opettajien 18:nneen, ylimääräisen ja avustavan henkilöstön 20:nneen ja konservatorioiden ja akatemioiden opettajien 24:nneen palvelusvuoden päättyessä palvelusaika otetaan pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa kokonaisuudessaan huomioon myöhempiä palkkaluokkia määritettäessä.”

- 10 Yhtenäisen säännösten hyväksymisestä opetukseen kaikenlaisissa ja -tasoisissa kouluissa 16.4.1994 annetun asetuksen nro 297 (decreto legislativo n° 297, ”Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado”, GURI nro 115, 19.5.1994, Supplemento ordinario nro 79; jäljempänä asetus nro 297/1994) 485 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Toisen asteen oppilaitosten ja taideoppilaitosten opetushenkilöstön osalta näissä valtion kouluissa ja niihin rinnastettavissa kouluissa – ulkomailla toimivat koulut mukaan luettuina – määräaikaisessa tehtävässä hoidettu opetustoimi luetaan hyväksi oikeudellisissa ja taloudellisissa tarkoituksissa virassa toimimisena neljän ensimmäisen vuoden ajalta täysimääräisesti ja mahdolliselta tämän ylittävältä ajalta kahden kolmasosan verran sekä pelkästään taloudellisissa tarkoituksissa jäljelle jäävän kolmasosan verran. Tästä hyväksi lukemisesta johtuvat taloudelliset oikeudet säilyvät ja arvostetaan kaikissa hyväksi lukemisen hetkellä voimassa olevaa palkkaluokkaa seuraavissa palkkaluokissa.

2. Edellä 1 momentissa tarkoitettujen opetushenkilöstön osalta otetaan samoissa tarkoituksissa ja samassa laajuudessa huomioon valtion tyttökouluissa annettu opetus sekä vakituisena että määräaikaisena alakoulun opettajana valtion alakouluissa tai valtion tai paikallisyhteisöjen tunnustamissa kouluissa annettu opetus, mukaan lukien edellä mainituissa tyttökouluissa ja ulkomailla toimivissa kouluissa, [niin sanotuissa] vähävaraisille tarkoitetuissa kouluissa sekä valtion tukea saavissa yksityisissä lähikouluissa annettu opetus.

3. Alakoulun opettajien osalta otetaan edellä 1 momentissa vahvistetuissa tarkoituksissa ja rajoissa huomioon määräaikaisessa tehtävässä valtion alakouluissa, valtion tyttökouluissa tai valtion tai paikallisyhteisöjen tunnustamissa kouluissa, valtion toisen asteen oppilaitoksissa ja taideoppilaitoksissa tai alueellisen yhteisön tai kirkon ylläpitämissä kouluissa, [niin sanotuissa] vähävaraisille tarkoitetuissa kouluissa sekä valtion tukea saavissa yksityisissä lähikouluissa annettu opetus, ja vakituisena tai määräaikaisena työntekijänä valtion tai kunnan esikouluissa annettu opetus.”

11 Asetuksen nro 297/1994 489 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Edellä olevissa pykälissä tarkoitettua hyväksi lukemista varten opetuksen katsotaan kestäneen koko lukuvuoden, jos se on kestänyt sitä annettaessa voimassa olevassa kouluja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna kokonaiseksi vuodeksi katsottavan ajanjakson ajan.

2. Palkalliset lomakaudet ja äitiyslomajakset otetaan huomioon laskettaessa huomioon otettavaa ajanjaksoa.”

12 Kouluhenkilöstöä koskevista kiireellisistä säännöksistä 3.5.1999 annetun lain nro 124 (legge n. 124 ”Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico”, GURI nro 107, 10.5.1999; jäljempänä laki nro 124/1999), 11 §:n 14 momentissa säädetään seuraavaa:

” [Asetuksen nro 297/1994] 489 §:n 1 momentti on ymmärrettävä siten, että lukuvuodesta 1974–1975 lähtien määräaikaisena työntekijänä suoritettu opetustoimi otetaan huomioon kokonaisena lukuvuotena, jos sen kesto on ollut vähintään 180 päivää tai jos työskentely on jatkunut keskeytyksettä helmikuun 1. päivästä loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättämiseen saakka.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 Pääasian kantajat työskentelivät opettajina useiden erilaisten määräaikaisten työsopimusten nojalla ennen kuin heidät vakinaistettiin – G.D ja C.M esikoulun opettajiksi 1.9.2015 ja A.R. toisen asteen tutkinnon suorittaneeksi opettajaksi 1.11.2011 – tutkintotodistuksiin perustuvassa kilpailumenettelyssä.

14 Aiempien määräaikaisten työsopimusten nojalla kertyneen palvelusajan hyväksi lukemisen yhteydessä opetusministeriö määrittäi pääasian kantajien uran uudelleen asetuksen nro 297/1994 485 §:n mukaisesti ja otti G.D:n osalta huomioon viiden vuoden ja neljän kuukauden palvelusajan, C.M:n osalta kahdeksan vuoden ja kahdeksan kuukauden palvelusajan ja A.R:n osalta 13 vuoden ja 4 kuukauden palvelusajan.

15 Koska pääasian kantajat katsoivat, että kyseinen ministeriö oli puitesopimuksen 4 lausekkeen vastaisesti ottanut huomioon heidän tosiasiallista palvelusaikaansa lyhyemmän palvelusajan, he saattoivat ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen eli Tribunale ordinario di Ravennan (Ravennan alioikeus, Italia) käsiteltäväksi vaatimuksen siitä, että G.D:lle vahvistettaisiin viiden vuoden, 11 kuukauden ja kahdeksan päivän palvelusaika, C.M:lle 10 vuoden, viiden kuukauden ja 18 päivän palvelusaika ja A.R:lle 18 vuoden, kuuden kuukauden ja 1 päivän palvelusaika, lisättyinä vastaavilla palkankorotuksilla ja sosiaaliturvamaksuilla.

16 Vaatimuksensa tueksi pääasian kantajat esittivät, että heidän palvelusaikansa laskemiseksi oli otettava huomioon jokainen työskentelypäivä siten, että se rinnastetaan vakituisen opettajan työskentelypäivään, ja vetosivat Corte suprema di cassazione (ylin tuomioistuin, Italia) 28.11.2019 antamaan tuomioon nro 31149 perustuvan oikeuskäytännön soveltamiseen.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kyseisessä tuomiossa Corte suprema di cassazione katsoi 20.9.2018 annetun tuomion Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) perusteella, että asetuksen nro 297/1994 485 § oli puitesopimuksen 4 lausekkeen vastainen ja että kyseistä pykälää ei näin ollen voitu soveltaa silloin, kun määräaikaisten ja sittemmin vakinaistettujen opettajien palvelusaika, joka seuraa asetuksen 485 §:ssä ja 489 §:ssä, sellaisena kuin asetus on täydennettyä

lain nro 124/1999 11 §:n 14 momentilla, säädettyjen arviointiperusteiden yhteisestä soveltamisesta, on lyhyempi kuin se, joka tunnustettaisiin vastaavanlaiselle opettajalle, joka on otettu alusta alkaen palvelukseen vakituksena työntekijänä.

- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää yhtäältä, että kyseinen Corte suprema di cassationen oikeuskäytäntö on johtanut epäyhtenäiseen kansalliseen oikeuskäytäntöön, ja toisaalta, että sen mukaan unionin tuomioistuin on 20.9.2018 antamassaan tuomiossa Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) vahvistanut, että kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä ollut 485 § on yhteensoveltuva puitesopimuksen 4 lausekkeen kanssa, vaikka kyseisen tuomion tiettyjä kohtia voidaan tulkita toisella tavalla ja vaikka unionin tuomioistuin ei ole ottanut huomioon kaikkia kyseisessä asiassa kyseessä olleen kansallisen lainsäädännön näkökohtia.
- 19 Mikäli näin ei ole, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että pääasiassa kyseessä oleva opettajien uran uudelleenmäärittelyä koskeva kansallinen järjestelmä on johtanut monitahoiseen tasapainotteluun vakituisten ja määräaikaisten opettajien sekä tilapäisten opettajien eri ryhmien vastakkaisten intressien välillä ja että tällä järjestelmällä ei selvästikään ole syrjiviä vaikutuksia. Erityisesti se toteaa, että mainitun järjestelmän mahdollistama palvelusajan palauttaminen olisi tietyn ajan kuluttua eli A.R:n osalta 16 vuoden kuluttua ja G.D:n ja C.M:n osalta 18 vuoden kuluttua hyvin usein lopulta edullista määräaikaisille ja sittemmin vakinaistetuille opettajille.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii seuraavaksi, voidaanko rinnastaa toisiinsa yhtäältä opetustoimet, jotka ovat toistaiseksi voimassa olevia tai määräaikaisia mutta pitkäkestoisia, mikä merkitsee opetuksen jatkuvuutta, ja toisaalta opetustoimet, jotka suoritetaan hajanaisesti sellaisten lyhyiden ja satunnaisten sijaisuuksien yhteydessä, joilla vastataan erilaisiin tarpeisiin, samalla tavoin kuin tietyt pääasian kantajien ennen vakinaistamistaan suorittamat opetustoimet, jotka eivät kyseisen tuomioistuimen mukaan mahdollista saman kokemuksen hankkimista.
- 21 On myös tarpeen tutkia tällaisten seikkojen merkityksellisyys sen arvioimiseksi, voidaanko puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitettua mahdollista epäedullista kohtelua perustella kyseisessä lausekkeessa tarkoitetuilla asiallisilla syillä.
- 22 Koska Italian lainsäätäjät ei ole ottanut huomioon työaikaan lukuvuoteen liittyvän palvelusajan laskemiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lopuksi mainitussa lausekkeessa vahvistetun pro rata temporis -periaatteen vaikutusta tähän pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön suotuisaan näkökohtaan.
- 23 Tässä tilanteessa Tribunale ordinario di Ravenna on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
” 1) Velvoittaako [20.9.2018] annettu unionin tuomioistuimen tuomio Motter [(C-466/17, EU:C:2018:758)] jättämään soveltamatta kansalliset säännökset, jotka koskevat opettajien palvelusajan määrittämistä siinä tapauksessa, että kyseiset säännökset eivät ”tosiasiallisesti” johda aiemmin määräaikaisissa työsuhteissa olleen opettajan kannalta edullisempaan tulokseen kuin palvelusajan määrittäminen asetuksen nro 297/1994 485 §:n ja siihen liittyvien säännösten mukaisesti? Vai onko [20.9.2018 annettulla] tuomiolla Motter [(C-466/17, EU:C:2018:758)] yleisesti ja abstraktisti, toisin sanoen kaikkiin konkreettisiin yksittäistapauksiin sovellettavan ohjeen muodossa, vahvistettu kansallisten säännösten mukaisen palvelusajan määrittämisen yhteensopivuus [puitesopimuksen] 4 lausekkeen

kanssa siten, että kansallisen tuomioistuimen ei pidä jättää soveltamatta asetuksen nro 297/1994 485 §:ää ja siihen liittyviä säännöksiä, koska ne on todettu tältä osin yhteensopiviksi unionin oikeuden kanssa?

- 2) Toissijaisesti edeltävään kysymykseen nähden (eli ainoastaan siinä tapauksessa, että siihen vastataan, että unionin oikeus edellyttää [asetuksen nro 297/1994] 485 §:n valikoivaa soveltamatta jättämistä sen mukaan, mikä säännös on edullisempi), onko [puitesopimuksen] 4 lauseketta tulkittava siten, että se edellyttää, että vakinaistetulle opettajalle määräaikaisissa työsuhteissa kertyneen palvelusajan laskennassa määräaikaisessa työsuhteessa olleen opettajan tekemää määräaikaista työtä on kansallisessa lainsäädännössä kohdeltava yhdenvertaisesti soveltamatta siihen minkäänlaista kunakin lukuvuonna työskenneltyjä päiviä koskevaa alarajaa? Vai onko päinvastoin 4 lausekkeen mukaisena pidettävä sellaista kansallista säännöstä, jossa jätetään huomiotta määräaikaisten opettajien työ, jolle on ominaista tilapäisyys (lyhyet ja satunnaiset sijaisuudet), ellei tällaista työtä ole kunakin lukuvuonna tehty vähintään 180 päivän verran tai helmikuun 1. päivästä loppuarvioinnin päättymiseen saakka [(lain nro 124/1999 11 §:n 14 momentti)]?
- 3) Edelleen toissijaisesti ensimmäiseen kysymykseen nähden (eli ainoastaan siinä tapauksessa, että siihen vastataan, että unionin oikeus edellyttää [asetuksen nro 297/1994] 485 §:n valikoivaa soveltamatta jättämistä sen mukaan, mikä säännös on edullisempi), edellyttääkö edellä mainittu 4 lauseke, että määräaikaiset työsuhteet, joissa työtuntien määrä on vakituisille työsuhteille määritettyä määrää pienempi, luetaan hyväksi palvelusajan näkökulmasta samalla tavoin [kuin vakituiset työsuhteet] sen jälkeen, kun opettaja on vakinaistettu, ja jos näin ei ole, unionin tuomioistuinta pyydetään ottamaan kantaa siihen vähimmäistuntimäärään (esimerkiksi määräaikainen osa-aikainen työsuhde), jonka ylityttyä työskentely on edellä mainitun 4 lausekkeen mukaan luettava tällä tavoin hyväksi kansallisessa oikeudessa.

Eri näkökulmasta, mutta symmetrisesti: onko sellainen kansallinen oikeus edellä mainitun 4 lausekkeen mukaista, jossa vakinaistetun opettajan viran saamista edeltävää palvelusaikaa hyväksi luettaessa jätetään huomiotta työ, joka on tehty irtotunteina, joiden määrä jää vertailukelpoisen opettajan osa-aikaista työsuhdetta vastaavan viikkotuntimäärän alarajan alapuolelle?

Edelleen toissijaisesti viimeksi esitettyyn alakysymykseen nähden, onko sellainen kansallinen oikeus edellä mainitun 4 lausekkeen mukaista, jossa vakinaistetun opettajan viran saamista edeltävää palvelusaikaa hyväksi luettaessa huomioidaan pro rata temporis -periaatteen mukaisesti työ, joka on tehty irtotunteina, joiden määrä jää vertailukelpoisen opettajan osa-aikaista työsuhdetta vastaavan viikkotuntimäärän alarajan alapuolelle?"

Pyyntö asian käsittelemisestä nopeutetussa menettelyssä

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pyytänyt nyt kyseessä olevan asian käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklassa määrättyssä nopeutetussa menettelyssä.
- 25 Kyseinen tuomioistuin on vedonnut pyyntönsä tueksi oikeudelliseen epävarmuuteen, joka liittyy unionin oikeuden tulkinnan ulottuvuuteen Corte suprema di cassazione 28.11.2019 antaman tuomion nro 31149 jälkeen, unionin oikeuden yhtenäisen tulkinnan vaatimusten heikentämiseen ja niiden oikeusriitojen suureen määrään, joita Italian tuomioistuinten käsiteltäväksi saatetut kysymykset koskevat.

- 26 Tästä on todettava, että työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdassa määrätään, että unionin tuomioistuimen presidentti voi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnöstä tai poikkeuksellisesti omasta aloitteestaan päättää esittelevää tuomaria ja julkisasiamiestä kuultuaan, että ennakkoratkaisupyynnön käsitellään nopeutetussa menettelyssä, jos asian laatu edellyttää, että asia käsitellään ensi tilassa.
- 27 Aluksi on muistutettava oikeudellisesta epävarmuudesta, joka koskee unionin oikeuden ulottuvuutta unionin tuomioistuimen vastausta esitettyihin kysymyksiin odotettaessa, että kyseisessä 105 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu nopeutettu menettely on menettelyllinen väline, jolla on tarkoitus vastata poikkeuksellisen kiireelliseen tilanteeseen (määräys 31.8.2010, UEFA ja British Sky Broadcasting, C-228/10, EU:C:2010:474, 6 kohta; tuomio 20.12.2017, M.A. ym., C-661/17, EU:C:2017:1024, 17 kohta ja tuomio 18.1.2019, Adusbef ym., C-686/18, EU:C:2019:68, 11 kohta).
- 28 Yksityisten intressi – vaikka se voi olla oikeutettu – määrittää mahdollisimman nopeasti niille unionin oikeuden perusteella kuuluvien oikeuksien ulottuvuus ei kuitenkaan ole osoitus työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaolosta (unionin tuomioistuimen presidentin määräys 8.3.2018, Vitali, C-63/18, EU:C:2018:199, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Siltä osin kuin on kyse unionin oikeuden yhtenäisen tulkinnan vaatimusten heikentämisestä, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että se, että on tärkeää varmistaa unionin oikeusjärjestykseen kuuluvien säännösten yhdenmukainen soveltaminen Euroopan unionissa, on erottamaton osa kaikkia SEUT 267 artiklan nojalla esitettyjä pyyntöjä, eikä se yksinään riitä osoittamaan kiireellisyyttä, joka oikeuttaa ennakkoratkaisupyynnön käsittelemisen nopeutetussa menettelyssä (ks. vastaavasti unionin tuomioistuimen presidentin määräys 17.9.2018, Lexitor, C-383/18, EU:C:2018:769, 16 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 30 Lopuksi siitä, että esitetyt kysymykset ovat Italiassa lukuisten oikeudenkäyntien kohteena, on huomautettava, että niiden henkilöiden tai oikeudellisten tilanteiden suuri määrä, joita esitetty kysymys mahdollisesti koskee, ei sellaisenaan voi muodostaa sellaista poikkeuksellista olosuhdetta, joka oikeuttaisi nopeutetun menettelyn käyttämisen (unionin tuomioistuimen presidentin määräys 17.9.2018, Lexitor, C-383/18, EU:C:2018:769, 15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Näin ollen unionin tuomioistuimen presidentti on päättänyt 30.6.2022 esittelevää tuomaria ja julkisasiamiestä kuultuaan olla hyväksymättä nopeutettua menettelyä koskevaa pyyntöä.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 32 Italian hallituksen mukaan ennakkoratkaisukysymykset on jätettävä tutkimatta. Kyseinen hallitus nimittäin väittää, että ensimmäisessä kysymyksessä esiin tuotu ongelma on luonteeltaan hypoteettinen, koska ainoa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epävarmuus 20.9.2018 annetussa tuomiossa Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) vahvistetun periaatteen tulkinnasta johtuu Corte suprema di cassazione oikeuskäytännöstä ja näin ollen kansallisen oikeuskäytännön epäyhtenäisyydestä, mikä voidaan ratkaista kansallisessa oikeusjärjestyksessä. Kyseinen hallitus lisää, että toista ja kolmatta kysymystä on tarkasteltava vain siinä tapauksessa, että ensimmäiseen

kysymykseen annettava vastaus merkitsee tämän periaatteen ”ylittämistä”. Myös toisen ja kolmannen kysymyksen ongelmat ovat siten hypoteettisia. Toinen kysymys ei myöskään koske määräaikaisten ja vakituisten opettajien välistä syrjintää vaan kahden määräaikaisten opettajien ryhmän välistä syrjintää sen mukaan, ovatko opettajat saavuttaneet pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut alarajat vai eivät.

- 33 Tästä on huomautettava, että SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 19.12.2019, Darie, C-592/18, EU:C:2019:1140, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Näin ollen olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämällä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 19.12.2019, Darie, C-592/18, EU:C:2019:1140, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää ennakkoratkaisupyynnössä, että unionin tuomioistuimen 20.9.2018 antamassaan tuomiossa Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) esittämästä puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkinnasta huolimatta kansallisten tuomioistuinten oikeuskäytännössä on eroja siltä osin, onko pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö tämän lausekkeen mukainen. Kyseinen tuomioistuin lisää, että mainitussa tuomiossa unionin tuomioistuin ei ottanut huomioon kaikkia kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön näkökohtia ja että on epäselvää, miten kyseistä lauseketta on tulkittava pääasian kantajien tilanteen kaltaisissa tilanteissa, minkä vuoksi vastaus ensimmäiseen kysymykseen on tarpeen sen käsiteltäväksi saatetun asian ratkaisemiseksi ja mahdollisesti toissijaisesti esitettyihin toiseen ja kolmanteen kysymykseen vastaamiseksi.
- 36 Esitetyissä kysymyksissä esiin tuotu ongelma ei siis ole hypoteettinen.
- 37 Toisen kysymyksen yhteydessä pyydetyllä saman lausekkeen tulkinnalla on lisäksi yhteys kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen. Asia koskee nimittäin sitä, että pääasian kantajat ovat riitauttaneet palvelusajan laskentamenetelmän, jota heihin on sovellettu, kun heidät vakinaistettiin julkishallinnon palvelukseen, sen ajanjakson osalta, jona he työskentelivät opettajina määräaikaisilla työsopimuksilla, verrattuna siihen menetelmään, jota heihin olisi sovellettu, jos heidät olisi otettu palvelukseen alusta alkaen toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Lisäksi ennakkoratkaisupyynnö sisältää ne tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat tarpeen tähän kysymykseen vastaamiseksi.
- 38 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittaviksi.

Asiakysymys

- 39 Aluksi on todettava, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että 20.9.2018 annettuun tuomioon Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) johtaneessa asiassa oli kyse asetuksen nro 297/1994 485 §:stä, jota sovelletaan pääasian kantajiin ja jonka nämä väittävät olevan puitesopimuksen 4 lausekkeen vastainen.
- 40 Kyseisessä tuomiossa unionin tuomioistuin katsoi, että tämä 4 lauseke ei lähtökohtaisesti ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa luokiteltaessa työntekijää palkkaluokkaan silloin, kun hänet otetaan palvelukseen vakituisesti virkahenkilöksi todistusten perusteella, määräaikaisten työsopimusten nojalla suoritettu palvelusaika otetaan täysimääräisesti huomioon neljältä vuodelta ja tuon jälkeen vain kahdelta kolmasosaltaan.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuitenkin toteaa, ettei unionin tuomioistuimella ollut käytettävissään kaikkia 20.9.2018 annettuun tuomioon Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) johtaneessa asiassa kyseessä olleelle kansalliselle lainsäädännölle ominaisia seikkoja. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisupyynnössä viitataan presidentin asetuksen 399/1988 4 §:n 3 momentissa säädettyyn mukauttamismekanismiin sekä asetuksen nro 297/1994 489 §:stä, sellaisena kuin se on täydennettynä lain nro 124/1999 11 §:n 14 momentilla, ilmenevään sääntöön, jonka mukaan muun kuin vakituisen opettajan suorittamia lukuvuotta lyhyemmät opetusjaksot rinnastetaan palvelusaikaa laskettaessa täyden lukuvuoden opetusjaksoon vain, mikäli nämä jaksot ovat vähintään 180 päivän pituisia tai ne ovat jatkuneet keskeytyksettä helmikuun 1. päivästä loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymiseen saakka.
- 42 Lisäksi siltä osin kuin kyseinen tuomioistuin pohtii, onko unionin tuomioistuin kyseisessä tuomiossa arvioinut lopullisesti kyseisen kansallisen lainsäädännön yhteensoveltuvuutta puitesopimuksen 4 lausekkeen kanssa siten, ettei kansallinen tuomioistuin voisi enää konkreettisesti tapauksessa todeta sen mahdollista ristiriitaa kyseisen lausekkeen kanssa eikä tarvittaessa jättää mainittua kansallista lainsäädäntöä soveltamatta, on todettava, että tällaista lähestymistapaa ei voida soveltaa.
- 43 SEUT 267 artiklan nojalla vireille pannussa menettelyssä kansallisten säännösten tulkinta nimittäin kuuluu jäsenvaltioiden tuomioistuimille eikä unionin tuomioistuimelle ja unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole lausua kansallisten oikeussääntöjen yhteensoveltuvuudesta unionin oikeuden säännösten ja määräysten kanssa. Unionin tuomioistuimella on toimivalta esittää kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi arvioida tällaisten oikeussääntöjen yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa (ks. vastaavasti tuomio 21.6.2022, Ligue des droits humains, C-817/19, EU:C:2022:491, 240 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Ensisijaisuusperiaatteen mukaan on myös niin, että jos kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa puitteissa soveltaa unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, ei voi tulkita kansallista säännöstöä unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti, sillä on velvollisuus varmistaa kyseisten säännösten ja määräysten täysi vaikutus ja jättää tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia myös myöhempiä kansallisia säännöstöjä ja käytäntöjä, jotka ovat ristiriidassa sellaisen unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen kanssa, jolla on välitön oikeusvaikutus (ks. vastaavasti tuomio 8.3.2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Välitön oikeusvaikutus), C-205/20, EU:C:2022:168, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 45 Kun otetaan huomioon kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välinen tehtävänjako, unionin tuomioistuin on ainoastaan esittänyt ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle 20.9.2018 annettuun tuomioon Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) johtaneessa asiassa puitesopimuksen 4 lausekkeen tulkintaan liittyviä seikkoja kyseisen tuomioistuimen kuvaamiin oikeudellisiin seikkoihin ja tosiseikkoihin nähden ja jollei kyseisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvista tarkistuksista muuta johdu, kuten kyseisen tuomion 35, 48, 49 ja 53 kohdassa huomautetaan. Unionin tuomioistuin on myös käyttänyt ilmaisua ”lähtökohtaisesti” kyseisen tuomion tuomiolauselmassa.
- 46 Tämän täsmennyksen jälkeen on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että tietyt pääasian kantajien määräaikaiset palvelusjaksot eivät ole saavuttaneet tämän tuomion 41 kohdassa mainitussa kansallisessa lainsäädännössä vahvistettua alarajaa eli 180 päivää lukuvuotta kohti tai palvelusjakson suorittamista keskeytyksettä 1.2. alkaen oppilaiden loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymiseen saakka, toisin kuin kantaja, josta oli kyse 20.9.2018 annettuun tuomioon Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) johtaneessa asiassa ja joka oli tehnyt vuoden määräaikaisia työsopimuksia ajanjaksona, joka edelsi hänen vakinaistamistaan virkaan, kuten kyseisen tuomion 8 kohdassa todetaan.
- 47 Mainittu tuomioistuin toteaa, että kyseisen lainsäädännön mukaan on niin, että jos määräaikaisten opettajien työsuoritukset saavuttavat nämä alarajat, nämä opetustoimet rinnastetaan kokonaisen lukuvuoden työsuoritukseen riippumatta tosiasiallisesta työtuntimäärästä ja vaikka tehtyjen viikkotuntien määrä on pienempi kuin koko- tai osa-aikatyötä koskevan järjestelmän viikoittainen työaika. Opetustoimia, jotka eivät yllä kyseisiin alarajoihin, ei sitä vastoin oteta huomioon, ja asetuksen nro 297/1994 485 §:n mukaan toimet, jotka ylittävät nämä alarajat, otetaan kokonaisuudessaan huomioon vain neljänten vuoteen saakka, ja tämän jälkeiset toimet kahteen kolmasosaan asti siten, että kolmannes varataan tietyksi määräksi vuosia, ja palautetaan tämän määräajan päätyttyä.
- 48 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on näin ollen katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, onko puitesopimuksen 4 lauseketta tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa työntekijän palvelusajan huomioon ottamiseksi vakinaistettaessa hänet virkaan jätetään huomiotta sellaiset määräaikaisten työsopimusten nojalla suoritettut palvelusjaksot, jotka ovat alle 180 päivää lukuvuotta kohti tai joita ei ole suoritettu yhtäjaksoisesti helmikuun 1. päivän ja oppilaiden loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymisen välisenä aikana, riippumatta tehtyjen työtuntien tosiasiallisesta lukumäärästä, ja rajoitetaan nämä alarajat täyttävien ajanjaksojen huomioon ottaminen kahteen kolmasosaan neljän vuoden ylittävältä ajanjaksolta siten, että jäljelle jäävä kolmasosa voidaan palauttaa, kun tietty määrä palvelusvuosia on kulunut.
- 49 On huomautettava, että puitesopimuksen 1 lausekkeen a alakohdan sanamuodon mukaan yhtenä sen tarkoituksena on parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjintäkiellon periaatteen soveltaminen. Samoin puitesopimuksen johdanto-osan kolmannessa kohdassa täsmennetään, että sopimus ”kuvaa työmarkkinaosapuolten tahtoa luoda yleiset puitteet sen varmistamiseksi, että määräaikaisessa työsuhteessa olevia työntekijöitä kohdellaan samalla tavalla suojelemalla heitä syrjintää vastaan”. Direktiivin 1999/70 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan tältä osin, että puitesopimuksen tavoitteena on muun muassa parantaa määräaikaisen työn laatua

vahvistamalla vähimmäisvaatimukset, joilla voidaan taata syrjäntäkiellon periaatteen soveltaminen (tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 50 Puitesopimuksella ja etenkin sen 4 lausekkeella pyritään soveltamaan tätä periaatetta määräaikaisiin työntekijöihin sen estämiseksi, että työnantaja käyttää tämäntyyppisiä työsuhteita evätäkseen näiltä työntekijöiltä oikeuksia, jotka on myönnetty vakituksille työntekijöille (tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Kun otetaan huomioon puitesopimuksen tavoitteet, puitesopimuksen 4 lausekkeen on katsottava ilmentävän unionin sosiaalioikeuden periaatetta, jota ei voida tulkita suppeasti (tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 On myös huomautettava, että puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 kohdan, jolla on välitön oikeusvaikutus, mukaan määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituksiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä (ks. vastaavasti tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 56 ja 64 kohta ja tuomio 5.6.2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Tämän 4 lausekkeen 4 kohdassa määrätään samanlaisesta kiellosta erityisiin työehtoihin liittyvien palvelusaikaa koskevien vaatimusten osalta (ks. vastaavasti tuomio 8.9.2011, Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 54 Mainitun 4 lausekkeen sanamuodosta ja tavoitteesta ilmenee myös, että lauseke ei koske itse valintaa tehdä toistaiseksi voimassa olevien työsopimusten sijaan määräaikaista työsopimuksia vaan se koskee sellaisten työntekijöiden, jotka ovat tehneet viimeksi mainitun tyyppisen sopimuksen, työehtoja suhteessa ensiksi mainitun tyyppisen sopimuksen nojalla palvelukseen otettujen työntekijöiden työehtoihin, ja työehtojen käsite kattaa toimenpiteet, jotka kuuluvat työntekijän ja hänen työnantajansa välille muodostuneen työsuhteen piiriin (ks. vastaavasti tuomio 8.10.2020, Universitatea "Lucian Blaga" Sibiu ym., C-644/19, EU:C:2020:810, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Tästä unionin tuomioistuimella on jo todennut, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset säännöt, jotka koskevat palkkaluokkaan luokittelumiseksi edellytettävien palvelusjaksojen täyttymistä, kuuluvat tässä 4 lausekkeessa tarkoitettujen työehtojen käsitteen piiriin (tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 Kuten tämän tuomion 52 ja 53 kohdassa on muistutettu, ja jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa vastaus, on näin ollen tutkittava, johtaako pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö toisiinsa rinnastettavien tilanteiden erilaiseen kohteluun, ja tämän jälkeen on tarvittaessa määritettävä, voidaanko tällainen ero perustella "asiallisilla syillä".
- 57 Tämän menettelyn asianosaisten kesken on riidatonta, ja 20.9.2018 annetun tuomion Motter (C-466/17, EU:C:2018:758) 27 kohdasta ilmenee, että kilpailun kautta palvelukseen otettujen vakituisten opettajien osalta voidaan palkkaluokkaan luokittelumiseksi ottaa huomioon heidän palvelusaikansa täysimääräisesti. Erityisesti näiden opettajien palvelusaikaa laskettaessa otetaan huomioon jokainen työpäivä riippumatta tosiasiallisesti tehdyistä työtunneista tai työmäärästä,

jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu. Kyseinen tuomioistuin ei myöskään mainitse, että loma- tai poissaolojaksot, jotka johtuvat esimerkiksi sairaudesta, jäisivät tällaisen laskelman ulkopuolelle.

- 58 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee sitä vastoin, että pääasian kantajien julkishallinnon palveluksessa todistuksiin perustuvan kilpailun kautta määräaikaisina opettajina lukuvuoden aikana suorittamia määräaikaisia palvelusjaksoja, jotka eivät yllä asetuksen nro 297/1994 489 §:ssä, sellaisena kuin se on täydennettynä lain nro 124/1999 11 §:n 14 momentilla, vahvistettuihin alarajoihin, ei oteta huomioon heidän palvelusaikansa määrittämiseksi. Lisäksi nämä alarajat ylittävät jaksot otetaan täysimääräisesti huomioon vain neljältä vuodelta, ja huomioon ottaminen rajoitetaan seuraavien vuosien osalta kahteen kolmasosaan kyseisen asetuksen 485 §:n mukaisesti.
- 59 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tältä osin, että palvelusajan kolmannes, jota ei ole otettu huomioon neljän ensimmäisen vuoden jälkeen ja joka varataan ja voidaan tarvittaessa palauttaa määräaikaisten julkishallinnon palveluun vakinaistettujen opettajien myöhempiä luokitteluja varten palkkaluokituksessa presidentin asetuksen 399/1988 4 §:n 3 momentin nojalla. Tämä palauttaminen on kuitenkin mahdollista vasta erityisen pitkän ajanjakson jälkeen eli 16.–24. palvelusvuoden välillä kyseessä olevista opettajista riippuen ja erityisesti 16 palvelusvuoden jälkeen A.R:n osalta ja 18 palvelusvuoden jälkeen G.D:n ja C.M:n osalta, jos he kuuluvat edelleen opetusministeriön henkilöstöön.
- 60 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella lainsäädännöllä otetaan käyttöön erilainen kohtelu näiden määräaikaisten opettajien vahingoksi verrattuna avoimilla kilpailuilla toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen otettuihin opettajiin, joihin näitä rajoituksia ei sovelleta.
- 61 Jotta tällainen erilainen kohtelu voisi olla puitesopimuksen 4 lausekkeessa kiellettyä syrjintää, edellytetään, että sen on koskettava toisiinsa rinnastettavia tilanteita ja että sitä ei voida perustella asiallisilla syillä (ks. vastaavasti tuomio 20.09.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 28 kohta).
- 62 Ensinnäkin kyseessä olevien tilanteiden rinnastettavuudesta on todettava, että sen arvioimiseksi, tekevätkö työntekijät puitesopimuksessa tarkoitetulla tavalla samaa tai samanlaista työtä, on puitesopimuksen 3 lausekkeen 2 kohdan ja 4 lausekkeen 1 kohdan mukaisesti selvitettävä, voidaanko näiden henkilöiden tilanteita pitää toisiinsa rinnastettavina, kun otetaan huomioon kaikki tekijät, kuten työn luonne, koulutusta koskevat edellytykset ja työehdot (tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 29 kohta ja tuomio 30.6.2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 63 Jos osoitetaan, että määräaikaiset työntekijät hoitavat työssä ollessaan samoja tehtäviä kuin saman työnantajan palveluksessa olevat vakituiset työntekijät tai hoitavat samaa työtä kuin vakituiset työntekijät, on lähtökohtaisesti katsottava, että näiden kahden työntekijäryhmän tilanteet ovat toisiinsa rinnastettavissa (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Governo della Repubblica italiana (Italiaisten rauhantuomarien asema), C-658/18, EU:C:2020:572, 144 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 64 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että pääasian kantajat suorittivat useita opetustoimia, jotka olivat joskus lyhytkestoisia ja joiden tuntimäärä oli alhainen, vakinaistamista edeltävän palveluksensa aikana. Tällaisilla opetustoimilla pyritään vastaamaan erilaisiin sijaistarpeisiin Italian hallituksen korostaman virassa olevien opettajien puuttumisen vuoksi.

- 65 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee muun muassa, että esikoulun opettaja G.D. on työskennellyt useita yksittäisiä työpäiviä ja että C.M, joka on niin ikään esikoulun opettaja, on työskennellyt ensimmäisenä vuonna viisi kuukautta ja neljä päivää, jotka vastaavat 62:ta eri sopimusta ja joiden keskimääräinen kesto on ollut kaksi työpäivää sopimusta kohti eri kouluissa. Toisen asteen oppilaitoksen opettaja A.R. puolestaan ei ole esittänyt näyttöä tehtyjen työtuntien määrästä, mutta useat niistä sopimuksista, joista ilmenee tämä työtuntimäärä, vastaavat pientä osaa kokoaikatyöstä, ja niiden tuntimäärä on hyvin pieni, esimerkiksi viisi viikkotuntia usean vuonna 2003 tehdyn perättäisen sopimuksen osalta.
- 66 Mainitusta pyynnöstä näyttää kuitenkin seuraavan, että näiden eri opetustoimien aikana pääasian kantajat hoitivat samoja tehtäviä ja toimivat saman työnantajan palveluksessa kuin vakituiset opettajat, joita he sijaistivat. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien ei tältä osin mainitse, että näille kantajille olisi annettu tehtäviä, jotka olisivat olennaisesti erilaisia kuin vakituisten opettajien tehtävät. On siis ilmeistä, että kun otetaan huomioon työn luonne ja työolot, kantajien tilanne voidaan rinnastaa niiden vakituisten opettajien tilanteeseen, joita he sijaistivat.
- 67 Jollei tarkistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on suoritettava, muuta johdu, pääasian kantajien ennen vakinaistamista hoitamien tehtävien on siis lähtökohtaisesti katsottava olevan rinnastettavissa vakituisten opettajien tehtäviin, koska sillä, ettei henkilö ole läpäisyt hallinnollista kilpailua, ei voida kyseenalaistaa määräaikaisten ja vakituisten opettajien tilanteiden rinnastettavuutta (ks. vastaavasti tuomio 20.09.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 33–35 kohta).
- 68 Siitä, että tietyt pääasian kantajien tässä yhteydessä suorittamat opetustoimet ovat lyhyitä ja jaksoittaisia, on todettava yhtäältä, ettei mikään viittaa siihen, että ne olisivat omiaan muuttamaan olennaisesti hoidettavia tehtäviä tai toimia taikka suoritetun työn luonnetta tai ehtoja. Toisaalta mikään unionin tuomioistuimelle toimitettuun asiakirja-aineistoon sisältyvä seikka ei osoita, että tiettyjen mahdollisesti vakituisten opettajien suorittamien toimien lyhyt ja jaksoittainen luonne johtaisi siihen, että näin hankittua kokemusta ei otettaisi huomioon laskettaessa hänen palvelusaikaansa. Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, jolla yksin on käytettävissään kaikki asian kannalta merkitykselliset seikat, tehtävänä on arvioida tätä.
- 69 Toiseksi siitä, voiko tämän tuomion 60 kohdassa tarkoitettu erilainen kohtelu tämän tuomion 67 kohdassa yksilöityjen toisiinsa rinnastettavien tilanteiden välillä olla oikeutettua puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitetuista ”asiallisista syistä”, on muistutettava, että tämä käsite on ymmärrettävä siten, ettei siinä sallita sitä, että määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden erilaista kohtelua perustellaan pelkästään sillä, että siitä säädetään yleisissä ja abstrakteissa kansallisissa oikeussäännöissä. Mainittu käsite edellyttää, että todettua erilaista kohtelua voidaan perustella sillä, että on olemassa kyseessä olevalle työehdolle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia seikkoja siinä erityisessä asiayhteydessä, johon työehto kuuluu (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 36 ja 37 kohta ja tuomio 30.6.2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, 41 ja 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 70 Objektiivisten ja avointen arviointiperusteiden perusteella on voitava varmistaa, että kyseinen erilainen kohtelu vastaa todellista tarvetta, että sillä voidaan saavuttaa asetettu tavoite ja että se on tätä varten tarpeellinen. Tällaiset seikat voivat olla muun muassa seurausta niiden työtehtävien erityisluonteesta, joiden hoitamiseksi kyseiset määräaikaiset sopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisista ominaispiirteistä tai mahdollisesti jäsenvaltion toiminnasta, kun se pyrkii

perusteltuun sosiaalipoliittiseen päämäärään (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 37 kohta ja tuomio 30.6.2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 71 Lisäksi on todettava, että pelkästään julkishallinnon henkilöstön palvelussuhteen tilapäisyyteen vetoaminen ei ole näiden vaatimusten mukaista, eikä sitä näin ollen voida pitää puitesopimuksen 4 lausekkeessa tarkoitettuna asiallisena syynä (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 38 kohta ja tuomio 30.6.2022, Comunidad de Castilla y León, C-192/21, EU:C:2022:513, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja Italian hallitus vetoavat pääasiassa kyseessä olevan erilaisen kohtelun perustelemiseksi yhtäältä siihen, että on tarpeen ottaa huomioon ammattikokemusta koskeva erot sellaisten vakituisten opettajien, jotka on alun perin otettu palvelukseen avointen kilpailujen kautta, mille Italian tasavallan perustuslaissa (Constituzione della Repubblica Italiana) annetaan erityistä painoarvoa, ja opettajien, jotka on vakinaistettu heidän hankittua työkokemusta määräaikaisten työsopimusten perusteella, välillä, ja toisaalta siihen, että ensin mainittuja ei saa syrjiä käänteisesti. Ne viittaavat erityisesti oppiaineiden moninaisuuteen sekä edellytyksiin ja aikatauluihin, joiden puitteissa jälkimmäisten on toimittava, sekä siihen, että heidän pätevyytään ei ole alun perin tutkittu kilpailumenettelyssä.
- 73 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kaikki nämä tavoitteet voivat olla puitesopimuksen 4 lausekkeen 1 ja/tai 4 kohdassa tarkoitettuja asiallisia syitä (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 47 ja 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 74 On kuitenkin myös selvää, että käänteisen syrjinnän ehkäisemistä ei voida pitää tällaisena asiallisena syynä silloin, kun kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä suljetaan kokonaan ja kaikissa olosuhteissa pois se, että kaikki työntekijöille määräaikaisten työsopimusten myötä kertyneet palvelusjaksot otetaan huomioon määrittäessä heidän palvelusaikaansa heidän vakinaiseen palvelukseen ottamisen yhteydessä ja näin ollen heidän palkkatasonsa määrittämistä varten (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, Valenza ym., C-302/11–C-305/11, EU:C:2012:646, 62 kohta ja määräys 4.9.2014, Bertazzi ym., C-152/14, EU:C:2014:2181, 16 kohta).
- 75 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin on todennut ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ja Italian hallituksen mainitsemien tavoitteiden osalta, että niillä voitiin perustellusti katsoa pyrittävän vastaamaan todelliseen tarpeeseen, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkistettava (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758 48 ja 51 kohta).
- 76 Pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön voidaan lähtökohtaisesti katsoa soveltuvan näiden tavoitteiden saavuttamiseen siltä osin kuin siinä rajoitetaan toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen otettaessa sellaisen palvelusajan huomioon ottamista, joka on hankittu tilapäisissä, heterogeenisissä ja ilman opetuksen jatkuvuutta suoritetuissa opetustoimissa ja ilman kilpailun kautta tapahtuvaa pätevyiden alustavaa arviointia.
- 77 Siltä osin kuin on kyse siitä, onko kyseinen kansallinen lainsäädäntö tarpeen tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvistä tiedoista ilmenee, että asetuksen nro 297/1994 489 §:ssä, sellaisena kuin se on täydennettynä lain nro 124/1999 11 §:n 14 momentilla, säädettyä sääntöä sovelletaan automaattisesti joko edullisesti tai epäedullisesti kyseisten määräaikaisten opettajien kannalta.

- 78 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ja Italian hallitus nimittäin toteavat, viimeksi mainittujen suorittama opetustoimi, jonka kesto on 180 päivää vuodessa eli noin kaksi kolmasosaa lukuvuodesta, rinnastetaan kokonaisen lukuvuoden työsuoritukseen. Näin on myös siinä tapauksessa, että tämä suoritus on jatkunut helmikuun 1. päivästä oppilaiden loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymiseen saakka.
- 79 Jos tämä opetustoimi ei sitä vastoin ylitä tätä kestoja tai se ei ole jatkunut keskeytyksettä helmikuun 1. päivästä tähän määräaikaan asti, suoritusta ei oteta huomioon edes rajoitetusti. Lisäksi tämä poissulkemissääntö täydentää sääntöä, jonka mukaan huomioon otettavat kaudet otetaan huomioon vain neljältä ensimmäiseltä vuodelta ja enintään kahteen kolmasosaan tämän jälkeen kyseisen asetuksen 485 §:n mukaisesti.
- 80 Unionin tuomioistuin on toki katsonut, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä, jossa otetaan määräaikaisten työsopimusten nojalla kertyneestä neljä vuotta ylittävältä palvelusajasta huomioon ainoastaan kaksi kolmasosaa, ei voida katsoa ylitettävän sitä, mikä on tarpeen edellä tutkittujen päämäärien saavuttamiseksi ja tasapainon löytämiseksi määräaikaisten työntekijöiden ja vakituisten työntekijöiden laillisten intressien välillä siten, että noudatetaan ansioihin perustuvaa arvostusta ja niitä hallinnon puolueettomuutta ja tehokkuutta koskevia vaatimuksia, joihin kilpailuihin perustuva palvelukseenotto nojautuu (tuomio 20.9.2018, Motter, C-466/17, EU:C:2018:758, 51 kohta).
- 81 Määräaikaisten työsopimusten nojalla kertyneen yli neljän vuoden palvelusajan huomioon ottamisen rajoittaminen kahteen kolmasosaan yhdessä tällaisen poissulkemisen kanssa johtaa kuitenkin siihen, että määräaikaiselta opettajalta evätään hänen palvelusaikansa kokonaan, kun se alittaa Italian lainsäätäjän määrittämät alarajat, ja menee pidemmälle kuin on tarpeen, jotta voidaan ottaa huomioon kilpailulla palvelukseen otettujen ja todistusten perusteella palvelukseen otettujen opettajien hankkiman kokemuksen väliset erot ja välttää ensin mainittujen käänteinen syrjintä.
- 82 Tätä toteamusta ei voida kyseenalaistaa sillä, että viimeksi mainittujen tekemien työtuntien tosiasiallista määrää, joka voi olla suppeampi ja kokoaikaisen tai jopa osa-aikaisen järjestelmän mukaista viikkotyöaika pienempi, ei oteta huomioon laskettaessa heidän palvelusaikaansa.
- 83 Kuten tämän tuomion 57 ja 68 kohdassa on nimittäin todettu, myöskään vakituisten opettajien palvelusaika ei riipu heidän tosiasiallisesti tekemänsä työn määrästä, ja heidän suorittamaansa opetustoimeen voi myös kohdistua keskeytyksiä. Pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa lainsäädännössä vahvistettu kriteeri opettajien palvelusajan laskemiseksi ei siis näytä perustuvan viimeksi mainittujen tosiasiallisesti suorittamien työtuntien määrään vaan asianomaisen opettajan ja hänen työnantajansa välisen työsuhteen keston, vakituiset opettajat mukaan lukien, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.
- 84 Kaiken edellä esitetyn perusteella on esitettyihin kysymyksiin vastattava, että puitesopimuksen 4 lauseketta on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa työntekijän palvelusajan huomioon ottamiseksi vakinaistettaessa hänet virkaan jätetään huomiotta sellaiset määräaikaisten työsopimusten nojalla suoritettavat palvelusjaksot, jotka ovat alle 180 päivää lukuvuotta kohti tai joita ei ole suoritettu yhtäjaksoisesti helmikuun 1. päivän ja oppilaiden loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymisen välisenä aikana, riippumatta tehtyjen työtuntien tosiasiallisesta lukumäärästä, ja jossa rajoitetaan nämä alarajat täyttävien ajanjaksojen huomioon ottaminen kahteen kolmasosaan neljän vuoden ylittävältä ajanjaksolta siten, että jäljelle jäävä kolmasosa voidaan palauttaa, kun tietty määrä palvelusvuosia on kulunut.

Oikeudenkäyntikulut

- 85 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 4 lauseketta

on tulkittava siten, että

se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa työntekijän palvelusajan huomioon ottamiseksi vakinaistettaessa hänet virkaan jätetään huomiotta sellaiset määräaikaisten työsopimusten nojalla suoritettut palvelusjaksot, jotka ovat alle 180 päivää lukuvuotta kohti tai joita ei ole suoritettu yhtäjaksoisesti helmikuun 1. päivän ja oppilaiden loppuarviointiin liittyvien tehtävien päättymisen välisenä aikana, riippumatta tehtyjen työtuntien tosiasiallisesta lukumäärästä, ja jossa rajoitetaan nämä alarajat täyttävien ajanjaksojen huomioon ottaminen kahteen kolmasosaan neljän vuoden ylittävältä ajanjaksolta siten, että jäljelle jäävä kolmasosa voidaan palauttaa, kun tietty määrä palvelusvuosia on kulunut.

Allekirjoitukset